

MARIAN NICOLAE
(coordonator)
VASILE BÎCU
GEORGE-ALEXANDRU ILIE
RADU RIZOIU

DREPT CIVIL. PERSOANELE

Universul Juridic
București
-2016-

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2016, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al

S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOTIT DE SEMNĂTURA
UNUIA DINTRE AUTORI ȘI ȘTAMPILA EDITORULUI,
APPLICATE PE INTERIORUL ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Drept civil : persoanele / Marian Nicolae, Vasile Bîcu, George-Alexandru Ilie, Radu Rizioiu. - București : Universul Juridic, 2016

Conține bibliografie

Index

ISBN 978-606-673-775-3

I. Nicolae, Marian

II. Bîcu, Vasile

III. Ilie, George-Alexandru

IV. Rizioiu, Radu

347(498)

REDACTIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15**
DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

In memoriam
Gheorghe Beleiu

Motto

„*Ius personarum est ius quod ad personas pertinet*”

(Gaius)

Cuvânt-înainte

1. Dreptul persoanelor. După celebra formulă a lui Gaius, întregul drept de care ne folosim se referă fie la persoane (*personae*), fie la bunuri (*res*), fie la acțiuni (*actiones*):

*Omne autem ius quod utimur, vel ad personas pertinet, vel ad res, vel ad actiones*¹.

În consecință, dacă am adopta criteriul lui Gaius, după obiect, *i.e.* după însăși materia reglementată, întregul drept s-ar divide în dreptul aplicabil persoanelor (*ius personarum*)², dreptul aplicabil bunurilor (*ius rerum*)³ și dreptul aplicabil litigiilor dintre particulari (*ius actionum*)⁴.

¹ *Gaii Institutiones*, I, 8 (*De divisione iuris civilis*). V. și Gaius, *Instituțiunile [dreptului privat roman]*, I, 8, trad., studiu introductiv, note și adnotări de Aurel N. Popescu, Ed. Academiei, București, 1982, p. 68: „Dar, întreg dreptul de care noi ne folosim se referă fie la persoane, fie la bunuri, fie la acțiuni”. Cf., pentru alte versiuni lingvistice: “The whole body of law which we use relates either to persons or to things or to actions” – *The Commentaries of Gaius and Rules of Ulpian*, transl. with notes by J.T. Abdy, Bryan Walker, new ed., Cambridge University Press, 1876, p. 5; «Les droits dont nous faisons usage se rapportent tous, soit aux personnes, soit aux choses, soit aux actions» – Gaius, *Institutes*, texte établi et traduit par Julien Reinach, 4ème tirage revu et corrigé par Michèle Ducos, Paris, Les Belles Lettres, 1991, p. 2; “Tutto di cui serviamo riguarda o le persone, o le cose, o le azioni” – *Antologia delle Istituzioni di Gaio* (a cura di Bernardo Santalucia), Pàtron Editore, Bologna, 2005, p. 19. Diviziunea lui Gaius a fost preluată și de redactorii Instituțiilor împăratului Iustinianus. V. *Iustiniani Institutiones*, II, 12 (text latin și trad. în limba română cu note și studiu introductiv de Vladimir Hanga), Ed. Lumina Lex, București, 2002, p. 16 – *Omne autem ius quo utimur vel ad personas pertinet vel ad res vel actiones*.

² Pentru Gaius, diviziunea fundamentală a dreptului persoanelor privește dreptul oamenilor liberi, pe de o parte, și dreptul oamenilor sclavi, pe de altă parte: *Et quidem summa divisio de iure personarum hæc est, quod omnes homines aut liberi sunt aut servi* (*Gaii Institutiones*, I, 9). Într-adevăr, în lumea greco-romană, oamenii puteau fi *liberi*, caz în care se bucurau de toate drepturile civile și politice, sau *sclavi*, caz în care erau lipsiți de drepturi politice, dar și civile. V., pentru amănunte, F. Gorla, *Schiavi, sistematica delle persone e condizioni economico-sociali nel Principato*, în F. Bona *et alii*, “Prospettive sistematiche nel diritto romano”, G. Giappichelli Editore, Torino, 1976, p. 309 și urm.

Dreptul persoanelor și dreptul bunurilor alcătuiesc dreptul substanțial, în timp ce dreptul acțiunilor constituie dreptul procesual.

În dreptul modern și postmodern (contemporan), spre deosebire de dreptul roman, aceste drepturi fac obiectul de studiu al unor discipline juridice distincte.

Astfel, cât privește dreptul substanțial civil, acesta se ocupă atât de dreptul persoanelor, cât și de dreptul bunurilor, așa cum rezultă din art. 2 alin. (1) din Noul Cod civil, care prevede, *in terminis*, că dispozițiile sale reglementează „raporturile patrimoniale și nepatrimoniale dintre persoane, ca subiecte de drept civil” (s.n., M.N.).

Tot astfel, Noul Cod de procedură civilă prevede, *in terminis*, la art. 1 alin. (1), că se referă la „regulile de competență și de judecare a cauzelor civile, precum și [la] cele de executare a hotărârilor instanțelor și a altor titluri executorii, în scopul îndeplinirii justiției în materie civilă”.

Ab origine, termenul „persoană” (lat. *persona*, æ = mască actoricească; fig. personaj, rol) desemna masca purtată de actor pe scenă pentru a reprezenta imaginea (*imago*) personajului teatral pe care acesta îl interpreta, fiind sinonim, în planul dreptului, cu funcția, rolul juridic pe care-l joacă sau îl poate juca omul („actorul juridic”) în diverse raporturi sau pe diverse planuri juridice (*civis, pater familias, uxor, filius, pupillus, agnatus, obligatus, servus, peregrinus* etc.). Cu privire la conceptul roman de persoană și etimologia cuvântului, v. J. Paricio, *Persona: un retorno a los orígenes*, în *Annali del Seminario Giuridico dell’Università degli Studi di Palermo (AUPA)*, vol. LV (2012), G. Giappichelli Editore, Torino, p. 443 și urm., iar cu privire la interpretarea juridică a termenului „persona” în operele gaiane, v. U. Agnati, „*Persona iuris vocabulum*”. *Per un’interpretazione giuridica di “persona” nelle opere di Gaio*, în *Rivista di diritto romano*, IX, 2008, p. 1 și urm. (disponibil la adresa <http://www.it/rivistadirittoromano/>; ultima accesare: 10 februarie 2016).

³ *Quædam præterea res corporales sunt, quædam incorporales. Corporales hæ quæ tangi possunt, velut fundus, homo, vestis, aurum, argentum et denique aliæ res innumerabiles. Incorporales quæ iure consistent, sicut hereditas, ususfructus, obligationes quoquo modo contractæ. Nec ad rem pertinent quod in hereditate res corporales continentur, et fructus qui ex fundo percipiuntur corporales sunt et quod ex aliqua obligatio nobis debetur id plerumque corporale est, veluti fundus, homo, pecunia; nam ipsum ius successionis et ipsum ius utendi fruendi et ipsum ius obligationis incorporale est* (Gaii *Institutiones*, II, 12-14). V., pentru un examen pertinent: F. Bona, *Il coordinamento delle distinzioni ‘res corporales’ – ‘res incorporales’, e ‘res Mancipi’ – ‘res nec Mancipi’ nella sistematica gaiana*, în F. Bona et alii, „Prospettive sistematiche nel diritto romano”, cit. *supra*, p. 407 și urm.; Chr. Baldus, *I concetti di res in Gaio tra linguaggio pragmatico e sistema: il commentario all’editto del prætor urbanus*, în *Annali del Seminario Giuridico dell’Università degli Studi di Palermo (AUPA)*, vol. LV (2012), cit. *supra*, p. 41 și urm. Adde, pentru distincția fundamentală, amintită, evident, și de Gaius (*Institutiones*, II, 18-22), dintre *res Mancipi* și *nec Mancipi*, F. Gallo, *Studi sulla distinzione fra “res Mancipi” e “res nec Mancipi” (con una “nota di lettura” di Ferdinando Zuccotti)*, în *Rivista di diritto romano*, IV, 2004, p. 1 și urm. (disponibil la adresa <http://www.it/rivistadirittoromano/>; ultima accesare: 1 februarie 2016).

⁴ [Si quæramus] quot genera actionum sint, verius videtur duo esse, in rem et in personam [...] **In personam actio** est, qua agimus cum aliquo, qui nobis vel ex contractu vel ex delicto obligatus est, id est cum intendimus DARE FACERE PRÆSTARE OPORTERE. **In rem actio** est, cum aut corporalem rem intendimus nostram esse, aut ius aliquod nobis competer, veluti utendi aut utendi fruendi, eundi agendi aquamve ducendi vel altius tollendi prospiciendive; aut cum actio ex diverso adversario est negativa (Gaii *Institutiones*, IV, 1-3).

Deci, aparțin dreptului substanțial normele care reglementează statutul persoanelor (*ius personarum*) și raporturile patrimoniale (reale și obligaționale) de orice fel dintre acestea (*ius rerum*).

Cât privește dreptul acțiunilor⁵, acesta face obiectul de studiu al unei alte discipline, dreptul procesual (civil, penal, fiscal etc.), dreptul procesual fiind revigorat și modernizat de noile coduri de procedură: Codul de procedură civilă (Legea nr. 134/2010, republicată), Codul de procedură penală (Legea nr. 135/2010) și, mai recent, Codul de procedură fiscală (Legea nr. 207/2015).

Dreptul substanțial al persoanelor, în funcție de natura, obiectul (materia) și destinația (funcția) normelor juridice, face obiectul de studiu al unor discipline generale sau speciale distincte, după caz, precum dreptul civil, dreptul penal, dreptul administrativ, dreptul fiscal, dreptul internațional (de exemplu, dreptul comerțului internațional, dreptul internațional public) etc.

Într-adevăr, prin obiectul său, dreptul persoanelor este un drept statutar care reglementează statutul juridic al oricăror persoane, persoane fizice sau persoane juridice, autorități și instituții publice, indiferent de condiția, starea, capacitatea sau statutul lor concret, astfel încât, în afara unui drept civil al persoanelor, există un drept constituțional (politic) al persoanelor (care reglementează statutul autorităților publice, cetățenia și drepturile politice ale cetățenilor), un drept al familiei (care se ocupă de statutul soților și al celorlalți membri ai familiei), un drept administrativ al persoanelor (care reglementează statutul autorităților, organelor și instituțiilor publice, precum și statutul particularilor), un drept fiscal al persoanelor (care se ocupă de statutul subiecților de drept fiscal, organele fiscale și contribuabilii) etc.

Datorită obiectului și conținutului său complex, dreptul persoanelor este, eminamente, un drept complex (mixt), de „rețea”⁶ [alcătuit din norme de drept neutru (civil, penal etc.), de drept privat și de drept public⁷], iar normele de dreptul persoa-

⁵ Făcând abstracție de dreptul conflictual (*ius supra iura*) – drept de asemenea instrumental, ca și dreptul procedural propriu-zis – aplicabil conflictului de legi în timp și spațiu: dreptul intertemporal (numit, impropriu, drept tranzitoriu), dreptul interteritorial (în principal, așa-numitul drept internațional privat). Dreptul conflictual, ignorat de Gaius [probabil, și din cauza că, în vremea sa, *ius gentium* era, în mod firesc, parte a dreptului roman intern, alături de *ius civile* și *ius praetorium* (*honorarium*), neputându-se vorbi, așadar, de un drept internațional privat, ci de un drept interprovincial], este, *in genere*, un drept instrumental, deci formal (și secundar), iar nu substanțial (și primar). Prin urmare, în sistemul lui Gaius, ar trebui așezat, alături de dreptul procesual, în cadrul unui drept mai amplu, ce ar putea fi numit dreptul formal (*ius instrumentale*).

⁶ În legătură cu dreptul de „rețea” și dreptul de ramură, v. M. Nicolae, *Noul Cod civil și drepturile speciale*, în „Reforma statală prin prisma noilor coduri juridice” (ed. Adrian Stoica), Constanța, 3-4 aprilie 2014, Ed. Universul Juridic, București, 2015, pp. 12-15.

⁷ Distincția dintre normele de drept privat și cele de drept public, bazată pe criteriul finalist, utilitarist al normelor [cf. Ulpianus, *Digesta* I.1 (*De iustitia et iure*), 1,2: *Publicum ius est quod ad statum rei Romanae spectat, privatum quod ad singulorum utilitatem pertinet*], nu epuizează întregul drept obiectiv, deoarece există și norme juridice acauzale, nefinaliste, care transcend diviziunea drept privat/drept public, deoarece, neurmărind un scop anume și deservind, în principiu, orice interes (individual, de grup, general sau obștesc; local sau național etc.), sunt neutre (lat. *neuter*, *-tra*, *-trum*, adj. pron. neg. = niciunul dintre cei doi; nici unul, nici celălalt), adică nici de drept public, nici de drept privat, cum este cazul normelor de drept civil general. V., pentru amănunte, M. Nicolae, *Noul Cod civil și drepturile speciale*, cit. supra, pp. 15-17.

nelor sunt și ele, la rândul lor, de natură juridică diferită: norme de drept ordinar (*ius ordinarium*) sau de drept excepțional (*ius singulare*).

2. Noul Cod civil și dreptul persoanelor. Reîncorporând materia persoanelor în **Noul Cod civil** (citată în continuare și „NCC”), legiuitorul din 2009 a alocat o carte întreagă acestuia: **Cartea I. „Despre persoane” (art. 25-257)**. Această carte stabilește statutul general (*ius generale*) și de drept comun (*ius ordinarium*)⁸ al subiectelor de drept civil, persoane fizice și persoane juridice.

Într-adevăr, după cum am arătat și cu altă ocazie⁹, această carte, alcătuită din 5 titluri, reglementează regimul general al persoanelor fizice și juridice prin preluarea – în mod integral sau parțial –, îmbunătățirea și actualizarea dispozițiilor corespunzătoare din Decretul nr. 31/1954 privitor la persoanele fizice și persoanele juridice, Codul familiei, Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă și a altor dispoziții din legi speciale (de exemplu, Legea nr. 31/1990 etc.).

Titlul I, intitulat „**Dispoziții generale**” (art. 25-33), se ocupă de subiectele de drept civil, persoanele fizice și persoanele juridice¹⁰, ocrotirea și garantarea drepturilor și libertăților civile¹¹, capacitatea civilă, *i.e.* vocația generală și abstractă de a fi subiect de drept civil¹², patrimoniu, masele patrimoniale și patrimoniile de afecțiune¹³, precum și de statutul civil al cetățenilor străini și apatrizilor¹⁴.

În premieră, Noul Cod consacră principiul divizibilității patrimoniului, conceput și definit ca fiind ansamblul *drepturilor și datoriilor evaluabile în bani ce aparțin fiecărei persoane fizice sau juridice* [art. 31 alin. (1)], și prevede regulile generale privind transferul intrapatrimonial (art. 32).

În principiu, orice patrimoniu este susceptibil să facă obiectul unei diviziuni sau afecțiuni, însă „numai în cazurile și condițiile prevăzute de lege” [art. 31 alin. (2)].

Sunt patrimoniile de *afecțiune* masele patrimoniale fiduciare (art. 773), patrimoniile profesionale individuale (art. 33), precum și alte patrimoniile determinate potrivit legii.

⁸ Conceptul de *ius commune* este plurivoc (*ius universale*, *ius generale*, *ius ordinarium* etc.). V., pentru amănunte: M. Nicolae, *Noul Cod civil între dreptul comun și dreptul privat comun*, în vol. „*In honorem* Corneliu Bîrsan”, Ed. Hamangiu și Revista Dreptul, București, 2013, p. 29 și urm., îndeosebi p. 31 și urm.; *idem*, *Noul Cod civil și drepturile speciale*, cit. *supra*, p. 18 și urm.

⁹ Cu privire la istoricul Noului Cod civil (Legea nr. 287/2009, republicată, cu modificările ulterioare) și elaborarea Cărții I, v. M. Nicolae, *Introducere*, în „Codex iuris civilis”, t. I, „Noul Cod civil. Ediție critică”, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. III și urm.

¹⁰ Art. 25.

¹¹ Art. 26.

¹² Art. 28, 29, 30.

¹³ Art. 31-33.

¹⁴ Art. 27.

Titlul al II-lea, intitulat „**Persoana fizică**” (art. 34-103), este compus din 3 capitole și se ocupă de statutul civil, adică de regimul general al persoanelor fizice, ca subiecte individuale și naturale de drept civil.

Capitolul I conține normele privitoare la *capacitatea civilă* (capacitatea de folosință și capacitatea de exercițiu) a persoanei fizice.

Capitolul II se ocupă de respectul datorat ființei umane și drepturilor ei inerente (drepturile *personalității*).

Capitolul III se referă la atributele de *identificare* a persoanei fizice în raporturile civile (numele, domiciliul și reședința, starea civilă).

În ceea ce privește statutul *persoanei fizice*, dintre elementele de noutate, sunt de remarcat și merită semnalate, în primul rând, dispozițiile referitoare la *respectarea ființei umane și a drepturilor ei inerente* (art. 58-81), i.e. a așa-numitelor *drepturi ale personalității* (dreptul la viață, la sănătate și la integritate fizică și psihică, la demnitate, la propria imagine, la respectarea vieții private intime, individuale și de familie, dreptul de a dispune de sine însuși și respectul datorat persoanei după decesul său etc.).

Noul Cod civil este un cod al drepturilor și libertăților civile, în care supremația și libertatea ființei umane constituie elementele centrale ale întregii concepții filosofice care a stat la baza elaborării sale.

Preeminența individului, în raport cu colectivul sau grupul din care face parte și, *a fortiori*, față de stat, de puterea publică, este un postulat al dreptului natural, ca și al dreptului divin (de sorginte iudeo-creștină, cel puțin), sancționat ca atare și de legea pozitivă, în special după tragediile secolului al XX-lea.

Drepturile omului sunt drepturi inerente ființei umane, astfel încât puterea publică nu le poate acorda sau crea, ci doar recunoaște și sancționa, angajându-se să le respecte și să asigure realitatea și eficacitatea lor deplină.

Potrivit NCC, drepturile personalității sunt drepturi fundamentale *extrapatri-moniale, strict personale, opozabile erga omnes* [art. 58 alin. (1); cf. art. 62 alin. (1)], *inalienabile* (art. 66), *intransmisibile* [art. 58 alin. (2)] și *imprescriptibile* (art. 2.502).

Majoritatea acestor drepturi *nu* sunt drepturi absolute, deoarece indivizii nu pot trăi izolat, ci numai în societate, astfel încât drepturile fiecăruia intră în coliziune cu drepturile altuia. Conform unei formule clasice, liberale, libertatea fiecăruia este mărginită de libertatea celuilalt sau, în alți termeni, libertatea fiecăruia se sfârșește unde începe libertatea altuia. În consecință, drepturile personalității trebuie exercitate cu respectarea limitelor naturale și legale și potrivit scopului pentru care au fost recunoscute. Este ceea ce prevede, *in terminis*, art. 75 în privința limitelor dreptului la respectarea vieții private și a demnității persoanei umane¹⁵.

¹⁵ Într-adevăr, potrivit acestui text, care trebuie interpretat și aplicat prin coroborare și coordonare cu toate celelalte dispoziții normative, interne și internaționale, în materie:

„(1) Nu constituie o încălcare a drepturilor prevăzute în această secțiune (dreptul la libera exprimare, dreptul la viața privată, dreptul la demnitate, dreptul la propria imagine – p.n., M.N.) atingerile care sunt permise de lege sau de convențiile și pactele internaționale privitoare la drepturile omului la care România este parte.

(2) Exercițarea drepturilor și libertăților constituționale cu bună-credință și cu respectarea pactelor și convențiilor internaționale la care România este parte nu constituie o încălcare a drepturilor prevăzute în prezența secțiune”.

În materie de *capacitate civilă*, minorul care a împlinit 16 ani poate dobândi, la cerere și pentru motive temeinice (stabilirea reședinței în altă localitate, pentru desăvârșirea studiilor liceale, desfășurarea de activități artistice sau sportive, dobândirea calității de părinte al unui copil născut în afara căsătoriei etc.), capacitate deplină de exercițiu (art. 40). În acest caz, instanța de tutelă (art. 107) va asculta pe părinții sau tutorele minorului și va solicita, dacă este cazul, avizul consiliului de familie.

Procedura de declarare judecătorească a morții (art. 49 și urm.) a fost simplificată, prin suprimarea etapei, pur formală, a declarării judecătorești a dispariției.

Titlul al III-lea, intitulat „*Ocrotirea persoanei fizice*” (art. 104-186), structurat în patru capitole, se ocupă de măsurile de ocrotire a persoanei fizice care, din cauza vârstei (minorității), stării de sănătate mentală sau altor circumstanțe deosebite, nu se poate îngriji singură de persoana sa ori de bunurile sale.

Din punct de vedere normativ, acest titlu preia, cu unele amendamente, multe dispoziții din Codul familiei referitoare la ocrotirea celor lipsiți de capacitate, a celor cu capacitate de exercițiu restrânsă și a altor persoane¹⁶.

Capitolul I conține dispozițiile *generale* în materie de ocrotire a persoanei fizice, iar capitolele următoare se ocupă, în mod succesiv, de *tutela* minorului (Capitolul II), punerea sub *interdicție judecătorească* (Capitolul III) și *curatela* capabilului (Capitolul IV).

Dintre elementele cu caracter de noutate, pot fi citate reintroducerea *consiliului de familie* (art. 124 și urm.), organ facultativ cu rol consultativ, în caz de instituire a tutelei minorului sau persoanei puse sub interdicție judecătorească, menit să supravegheze modul în care tutorele exercită sarcina tutelei, respectiv îndatoririle legale cu privire la persoana și bunurile celui aflat sub tutelă, și, pe linia perfecționării regulilor privitoare la protecția drepturilor copilului instituite prin Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului¹⁷, înlocuirea instituției autorității tutelare (art. 158-160 C. fam.) cu *instanța de tutelă și de familie*, organ judecătoresc specializat în materia procedurilor privind ocrotirea persoanei fizice prin părinți, tutelă, curatelă sau prin alte măsuri de protecție specială anume prevăzute de lege¹⁸, denumit de Cod „*instanță de tutelă*” (art. 107).

Titlul al IV-lea, intitulat „*Persoana juridică*” (art. 187-251), alcătuit din 6 capitole, fixează cadrul general al tuturor formelor de organizare de tip asociativ sau neasociativ, în vederea desfășurării unei anumite activități economice, socioculturale,

A contrario, orice atingere adusă unui drept al personalității este considerată, *eo ipso*, drept ilicită (v., cu titlu exemplificativ, cazurile de violări ale vieții private *lato sensu*, enumerate în art. 74) și deci interzisă. Asemenea atingeri atrag răspunderea civilă patrimonială și extrapatrimonială a autorului, la cererea celui care a fost prejudiciat sau, după caz, a reprezentanților sau succesoriilor săi în drepturi (art. 252 și urm.).

¹⁶ Art. 97 și urm. C. fam. (în prezent abrogate).

¹⁷ V. art. 52 din Legea nr. 272/2004, republicată.

¹⁸ Darea în *plasament* temporar, *plasamentul de urgență* și *supravegherea specializată* (art. 59 din Legea nr. 272/2004, republicată).

artistice, de învățământ, de cercetare, sindicale, politice, de caritate, religioase sau de altă natură.

Capitolul I conține dispoziții *generale* privitoare la elementele constitutive ale persoanei juridice (organizarea de sine stătătoare, patrimoniul propriu și un anumit scop licit și moral, în acord cu interesul general)¹⁹, calitatea de persoană juridică²⁰, principalele categorii de persoane juridice²¹, efectele personalității juridice²² și regimul juridic aplicabil diferitelor categorii de persoane juridice²³.

Capitolul II se referă la *înființarea* persoanei juridice (modurile de înființare²⁴, durata persoanei juridice²⁵, nulitatea persoanei juridice²⁶, înregistrarea persoanei juridice²⁷).

Capitolul III reglementează capacitatea civilă a persoanei juridice (capacitatea de folosință, capacitatea de exercițiu și funcționarea persoanei juridice), inclusiv participarea statului și a unităților sale administrativ-teritoriale la circuitul civil²⁸.

Structural, capacitatea civilă a persoanei juridice este identică cu capacitatea civilă a persoanei fizice: capacitatea de folosință și capacitatea de exercițiu.

Capacitatea de *folosință* se dobândește de la data înregistrării persoanei juridice nou-înființate, iar în cazul în care aceasta nu este supusă înregistrării, de la data actului de înființare, de la data autorizării constituirii ei sau de la data îndeplinirii oricărei alte cerințe prevăzute de lege [art. 205 alin. (1) și (2)]²⁹. Sub aspectul conținutului capacității de folosință, persoanele juridice cu scop lucrativ pot avea orice drepturi și obligații civile, cu excepția acelor care, prin natura lor sau potrivit legii, nu pot aparține decât persoanei fizice [art. 206 alin. (1)], în timp ce persoanele juridice fără scop lucrativ nu pot avea decât acele drepturi și obligații care sunt necesare pentru realizarea scopului stabilit prin lege, actul de constituire sau statut [art. 206 alin. (2) și (3)].

Capacitatea de *exercițiu* se dobândește odată cu capacitatea de folosință, însă exercitarea ei este condiționată de existența organelor de administrare, iar în lipsa acestora, de existența unor persoane fizice sau persoane juridice care, *ex lege* ori *ex actu*, sunt desemnate să acționeze în acest scop (art. 209, 210).

Faptele *licite* sau *ilicite* săvârșite de către organele persoanei juridice obligă însăși persoana juridică, însă numai dacă au legătură cu atribuțiile sau cu scopul funcțiilor încredințate [art. 219 alin. (1)]. Faptele *ilicite* atrag și răspunderea personală și solidară a celor care le-au săvârșit, atât față de persoana juridică, cât și față de terți [art. 219 alin. (2)].

¹⁹ Art. 187.

²⁰ Art. 188.

²¹ Art. 189-191.

²² Art. 193.

²³ Art. 192.

²⁴ Art. 194.

²⁵ Art. 195.

²⁶ Art. 196 și urm.

²⁷ Art. 200 și urm.

²⁸ Art. 223.

²⁹ Persoanele juridice supuse înregistrării se bucură și de o *capacitate de folosință anticipată* de la data actului de înființare, însă numai în măsura în care aceasta este necesară pentru ca persoana juridică să ia ființă în mod valabil, cu excepția cazului în care prin lege se prevede altfel [art. 205 alin. (3) și art. 208 NCC].